

1992 METŲ PATAISYTA EUROPOS ARCHEOLOGIJOS PAVELDO APSAUGOS KONVENCIJA

Valeta, 1992 m. sausio 16 d.

PREAMBULĖ

Europos Tarybos valstybės narės ir kitos valstybės, pasirašiusios Europos kultūros konvenciją,

laikydamos, kad Europos Tarybos tikslas yra didesnė jos narių vienybė siekiant išsaugoti ir įgyvendinti savo bendro paveldo idealus ir principus;

atsižvelgdamos į Europos kultūros konvenciją, pasirašytą Paryžiuje 1954 m. gruodžio 19 d., o ypač į jos 1 ir 5 straipsnius;

atsižvelgdamos į Europos architektūros paveldo apsaugos konvenciją, pasirašytą Granadoje 1985 m. spalio 3 d.;

atsižvelgdamos į Europos konvenciją „Dėl teisės pažeidimų, susijusių su kultūrinėmis vertybėmis“, pasirašytą Delfuose 1985 m. birželio 23 d.;

atsižvelgdamos į Parlamentinės Asamblėjos rekomendacijas archeologijos klausimais, o ypač į rekomendacijas Nr. 848 (1978), Nr. 921 (1981) ir Nr. 1072 (1988);

atsižvelgdamos į rekomendaciją Nr. R (89) 5 „Dėl archeologijos paveldo apsaugos ir stiprinimo miesto ir kaimo vietovių planavimo veikloje“;

primindamos archeologijos paveldo svarbą žmonijos istorijos pažinimui;

pripažindamos, kad augantis didelių plėtros projektų skaičius, gamtiniai pavojai, nelegalūs arba nemoksliniai kasinėjimai ir nepakankamas visuomenės informuotumas kelia rimtą pavojų Europos archeologijos paveldo – informacijos apie senovės istoriją šaltinio – išlikimui;

tvirtindamos, kad yra būtina inicijuoti atitinkamas administracines ir mokslines priežiūros procedūras ten, kur tai dar nepadaryta, ir kad archeologijos paveldo apsaugos poreikis turi atsispindėti miesto ir kaimo planavimo bei kultūrinės plėtros strategijose;

pabrėždamos, kad atsakomybė už archeologijos paveldo apsaugą tenka ne tik tiesiogiai su tuo susijusiai valstybei, bet ir visoms kitoms Europos valstybėms, kurios privalo siekti sumažinti paveldo sunykimo pavojų bei skatinti konservavimo veiklą plėtojant pasikeitimą ekspertais ir patirtimi;

pažymėdamos būtinybę laikytis principų, išdėstytų 1969 m. gegužės 6 d. Londone pasirašytoje Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijoje, kurią galima vertinti kaip Europos šalių planavimo politikos plėtotės rezultata,

s u s i t a r i a:

ARCHEOLOGIJOS PAVELDO APIBRĖŽIMAS

1 straipsnis

Šios (pataisytos) Konvencijos tikslas yra apsaugoti archeologijos paveldą – Europos kolektyvinės atminties šaltinį ir istorinių bei mokslinių tyrimų objektą.

Tuo tikslu archeologijos paveldo objektais yra laikytinos visos archeologinės liekanos ir objektai bei kiti iš praeities epochų mus pasiekę žmonijos pėdsakai:

i. kurių išsaugojimas ir tyrimas padeda geriau suvokti žmonijos istoriją ir jos ryšį su natūralia aplinka;

ii. kurių atžvilgiu pagrindiniai informacijos šaltiniai yra kasinėjimai bei kiti žmonijos ir aplinkos tyrimo metodai; ir

iii. kurie yra bet kokioje Šalių jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje.

Archeologijos paveldas apima tiek žemės paviršiuje, tiek po vandeniu esančias struktūras, konstrukcijas, pastatų grupes, įsisavintas aplinkas, kilnojamuosius objektus, kitų rūšių paminklus bei jų aplinką.

ARCHEOLOGIJOS PAVELDO IDENTIFIKAVIMO IR APSAUGOS PRIEMONĖS

2 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja jai priimtinomis priemonėmis sukurti teisinę archeologijos paveldo apsaugos sistemą ir įgyvendinti tokias priemones:

- i. vesti savo archeologijos paveldo apskaitą ir įvardyti saugomus paminklus bei teritorijas;
- ii. siekdama išsaugoti daiktinius įrodymus, kuriuos galėtų tyrinėti būsimosios kartos, – sukurti archeologinius draustinius, net jeigu žemės paviršiuje ar po vandeniu nėra jokių matomų archeologinių liekanų;
- iii. nustatyti reikalavimą, kad asmuo, radęs archeologijos paveldo objektus, privalo apie tai informuoti atsakingas žinybas ir leisti tokius radinius ištirti.

3 straipsnis

Siekdama išsaugoti archeologijos paveldą ir užtikrinti mokslinę archeologinių tyrimų reikšmę, kiekviena Šalis įsipareigoja:

- i. kasinėjimų ir kitokios archeologinės veiklos kontrolės bei priežiūros procedūras taikyti taip, kad būtų:
 - a. užkirstas kelias bet kokiam neteisėtam archeologijos paveldo objektų kasinėjimui ar perkėlimui;
 - b. užtikrinta, kad archeologiniai kasinėjimai ir žvalgymai būtų vykdomi remiantis moksliniais principais ir kad:
 - kai įmanoma, būtų taikomi tausojantys tyrimų metodai;
 - kasinėjimų metu ar po jų archeologijos paveldo objektai būtų atidengiami ir paliekami atviri tik tuo atveju, jeigu yra pasirūpinta tinkamu jų išsaugojimu, konservavimu ir priežiūra;
 - ii. užtikrinti, kad kasinėjimus ir kitus galinčius pakenkti darbus vykdytų kvalifikuoti ir specialius įgaliojimus turintys asmenys;
 - iii. kai tai yra numatyta atitinkamos valstybės norminiuose aktuose – numatyti, kad metalo detektoriai ir bet kokia kita paieškos įranga ar procesas archeologinių tyrimų metu būtų naudojami tik turint atitinkamus išankstinius leidimus.

4 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja įgyvendinti fizinės archeologijos paveldo apsaugos priemones ir atsižvelgdama į aplinkybes pasirūpinti:

- i. kad valdžios institucijos perimtų (ar kitokiomis priemonėmis apsaugotų) teritorijas, kurias numatoma paskelbti archeologiniais draustiniais;
- ii. archeologijos paveldo konservavimu ir priežiūra (pageidautina „in situ“);
- iii. atitinkamomis saugykloomis, kuriose būtų saugomos iš radimvietės išgabentos archeologinės liekanos.

INTEGRUOTAS ARCHEOLOGIJOS PAVELDO KONSERVAVIMAS

5 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja:

- i. siekti sutaikyti ir suderinti atitinkamus archeologijos reikalavimus su plėtros planais ir tuo tikslu užtikrinti, kad archeologai dalyvautų:
 - a. planuojant politiką, įgalinančią garantuoti subalansuotas archeologinių vietovių apsaugos, konservavimo ir stiprinimo strategijas;
 - b. įvairiuose plėtros projektų etapuose;
- ii. užtikrinti nuolatinės archeologų, miestų ir regionų planuotojų tarpusavio konsultacijas, įgalinančias:
 - a. keisti plėtros planus, kurie gali turėti neigiamą poveikį archeologijos paveldui;
 - b. skirti pakankamai laiko ir lėšų atitinkamiems moksliniams vietovės tyrimams atlikti bei jų rezultatams publikuoti;
- iii. užtikrinti, kad poveikio aplinkai įvertinimuose ir atitinkamuose sprendimuose būtų visapusiškai atsižvelgiama į archeologines vietas ir jų aplinką;
- iv. kai archeologijos paveldo objektai yra randami statybų metu – pasirūpinti jų konservavimo „in situ“ galimybe;
- v. kai archeologinės vietovės yra atveriamos visuomenei, o ypač kai būtina pasirūpinti reikalingais statiniais, kurie įgalintų priimti didelį lankytojų skaičių, – užtikrinti, kad tai neturėtų neigiamo poveikio tokių objektų ir jų aplinkos archeologinei bei mokslinei specifikai.

ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ IR KONSERVAVIMO FINANSAVIMAS

6 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja:

- i. pasirūpinti, kad valstybinė, regioninė ir vietinė valdžia savo kompetencijos ribose suteiktų finansinę paramą archeologiniams tyrimams;
- ii. padidinti materialinius išteklius, skiriamus gelbėjimo darbams, ir tuo tikslu:
 - a. imtis priemonių tam, kad dideliuose valstybiniuose ar privačiuose plėtros projektuose būtų numatomos valstybinio ar privataus sektoriaus lėšos, skirtos padengti visus reikalingų archeologinių operacijų kaštus;
 - b. tokių projektų (kaip ir poveikio aplinkai tyrimų, atliekamų įgyvendinant aplinkos ir regioninio planavimo darbus) biudžetuose numatyti asignavimus, reikalingus atlikti parengtinius archeologinius tyrimus ir žvalgymus, parengti glaustą mokslinę ataskaitą ir publikuoti bei registruoti išsamius tyrimo rezultatus.

MOKSLINĖS INFORMACIJOS KAUPIMAS IR PLATINIMAS

7 straipsnis

Siekdama palengvinti archeologinių radinių tyrinėjimą ir informacijos apie juos platinimą, kiekviena Šalis įsipareigoja:

- i. parengti arba atnaujinti jų jurisdikcijoje esančių archeologinių vietovių apžvalgas, aprašus ir žemėlapius;
- ii. imtis visų praktinių priemonių tam, kad iškart po archeologinių operacijų būtų parengta glausta mokslinė ataskaita; ji turi būti pateikta prieš tai, kai bus išspausdinti išsamūs specializuoti tyrimų rezultatai.

8 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja:

i. palengvinti nacionalinius ir tarptautinius archeologijos paveldo objektų mainus moksliniais tikslais ir tuo pačiu imtis atitinkamų priemonių, kad toks jų kilnojimas jokių būdu nepakenktų kultūrinei ir mokslinei šių objektų vertei;

ii. skatinti informacijos apie vykdomus archeologinius tyrimus ir kasinėjimus kaupimą ir prisidėti prie tarptautinių tyrimų programų organizavimo.

VISUOMENĖS ŠVIETIMAS

9 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja:

i. vykdyti šviečiamąją veiklą, skirtą informuoti visuomenę apie archeologijos paveldo vertę ugdamant praeities suvokimą ir apie šiam paveldui kylančius pavojus;

ii. rūpintis, kad visuomenė turėtų galimybę susipažinti su archeologijos paveldo objektais, ypač archeologinėmis vietovėmis, ir skatinti, kad archeologiniai objektai būtų tinkamai atrinkti viešam demonstravimui.

ARCHEOLOGIJOS PAVELDO OBJEKTŲ NELEGALIOS APYVARTOS PREVENCIJA

10 straipsnis

Kiekviena Šalis įsipareigoja:

i. pasirūpinti, kad atitinkamos valstybės institucijos ir mokslinės įstaigos kauptų informaciją apie nustatytus nelegalių kasinėjimų atvejus;

ii. informuoti kilmės valstybės – šios Konvencijos signatarės – atsakingas institucijas apie bet kokius pasiūlymus įsigyti tos šalies archeologijos paveldo objektus, jeigu kyla įtarimas, kad siūlomi daiktai buvo gauti iš nelegalių kasinėjimų arba neteisėtu būdu įsigyti iš oficialių kasinėjimų vietų; bei apie tai suteikti visą reikalingą informaciją;

iii. imtis būtinų priemonių, kad muziejai ir panašios įstaigos, kurių eksponatų įsigijimo politiką kontroliuoja valstybė, neįsigytų archeologijos paveldo objektų, jeigu kyla įtarimas, kad tokie objektai yra gauti iš nelegalių kasinėjimų arba neteisėtu būdu įsigyti iš oficialių kasinėjimų vietų;

iv. kai valstybė nekontroliuoja muziejų ir panašių įstaigų, esančių Šalies teritorijoje, įsigijimo politikos:

a. tokioms institucijoms perduoti šios (pataisytos) Konvencijos tekstą;

b. dėti visas pastangas, kad tokie muziejai ir įstaigos laikytųsi 3 dalyje išdėstytų principų;

v. pasitelkiant švietimo, informavimo, budrumo ir bendradarbiavimo priemones kuo griežčiau apriboti iš nelegalių kasinėjimų gautų arba iš oficialių kasinėjimų vietų neteisėtu būdu įsigytų archeologijos paveldo objektų perdavimą.

11 straipsnis

Nė viena šios (pataisytos) Konvencijos nuostata neturi įtakos esamoms ar būsimoms dvišalėms ar daugiašalėms sutartims tarp Šalių dėl nelegalios archeologijos paveldo objektų apyvartos arba dėl jų grąžinimo teisėtiems savininkams.

ABIPUSĖ TECHNINĖ IR MOKSLINĖ PARAMA

12 straipsnis

Šalys įsipareigoja:

- i. viena kitai teikti techninę ir mokslinę paramą archeologijos paveldo srityje, įskaitant pasikeitimą ekspertais ir patirtimi;
- ii. pasiremdamos atitinkamais nacionaliniais norminiais aktais ar privalomomis tarptautinėmis sutartimis skatinti pasikeitimą archeologijos paveldo apsaugos specialistais, įskaitant darbuotojus, atsakingus už tolesnį specialistų mokymą.

(PATAISYTOS) KONVENCIJOS TAIKYMO KONTROLĖ

13 straipsnis

Ekspertų komitetas, kurį remiantis Europos Tarybos statuto 17 straipsniu įkuria Europos Tarybos Ministrų Komitetas, prižiūri, kaip yra taikoma (pataisyta) Konvencija, o konkrečiai:

- i. reguliariai atsiskaito Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie archeologijos paveldo apsaugos politikos situaciją ir apie (pataisytoje) Konvencijoje išdėstytų principų įgyvendinimą šią (pataisytą) Konvenciją pasirašiusiose valstybėse;
- ii. Europos Tarybos Ministrų Komitetui siūlo priemones dėl (pataisytos) Konvencijos nuostatų įgyvendinimo, įskaitant daugiašalę veiklą, (pataisytos) Konvencijos peržiūrėjimą ar pataisą bei visuomenės informavimą apie (pataisytos) Konvencijos tikslus;
- iii. Europos Tarybos Ministrų Komitetui pateikia rekomendacijas, kad šis paragintų prie (pataisytos) Konvencijos prisijungti valstybes, kurios nėra Europos Tarybos narės.

BAIGIAMIEJI STRAIPSNIAI

14 straipsnis

Šią (pataisytą) Konvenciją gali pasirašyti Europos Tarybos valstybės narės ir kitos Europos kultūros konvenciją pasirašiusios valstybės.

Konvencija turi būti ratifikuota, priimta arba patvirtinta. Ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai turi būti deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

Bet kokia valstybė, prisijungusi prie 1969 m. gegužės 6 d. Londone pasirašytos Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos, savo ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentus gali deponuoti tik tuo atveju, jeigu ji jau denonsavo (arba pateikdama dokumentus denonsuoja) minėtąją konvenciją.

Ši (pataisyta) Konvencija įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai keturios valstybės, įskaitant bent tris Europos Tarybos valstybes nares, išreiškė savo sutikimą laikytis (pataisytos) Konvencijos pagal aukščiau nurodytas nuostatas.

Kai toks 1969 m. gegužės 6 d. pasirašytos konvencijos denonsavimas neįsigalioja tuo pačiu metu, kai įsigalioja ši (pataisyta) Konvencija, tai susitariančioji šalis, kuri deponuoja savo ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentus, gali pareikšti, kad 1969 m. gegužės 6 d. Konvenciją ji taikys iki tol, kol įsigalios ši (pataisyta) Konvencija.

Ši (pataisyta) Konvencija bet kokiai valstybei signatarei, kuri vėliau išreiškia sutikimą laikytis (pataisytos) Konvencijos, įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai ji deponuoja savo ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentus.

15 straipsnis

Po šios (pataisytos) Konvencijos įsigaliojimo Europos Tarybos Ministrų Komitetas gali pakviesti bet kokią kitą valstybę, kuri nėra Tarybos narė, ir Europos Ekonominę Bendriją prisijungti prie šios (pataisytos) Konvencijos Europos Tarybos Statuto 20 straipsnio d dalyje numatytos daugumos priimtu sprendimu, kurį vienbalsiai priima Susitariančiųjų Valstybių atstovai, turintys teisę būti Komiteto nariais.

Kai prie (pataisytos) Konvencijos prisijungia bet kokia tokia valstybė arba Europos Ekonominė Bendrija, tai ši (pataisyta) Konvencija įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai prisijungimo dokumentai yra deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

16 straipsnis

Pasirašydama Konvenciją arba deponuodama savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentus, bet kokia valstybė gali nurodyti teritoriją ar teritorijas, kurioms taikoma ši (pataisyta) Konvencija.

Bet kokia valstybė, pateikusi Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui skirtą pareiškimą, gali bet kada išplėsti šios (pataisytos) Konvencijos taikymą bet kokiai kitai pareiškime nurodytai teritorijai. Tokiai teritorijai (pataisyta) Konvencija įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna tokį pareiškimą.

Pateikusi Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui skirtą pranešimą, bet kokia valstybė gali atšaukti tokį pagal dvi aukščiau einančias pastraipas pateiktą pareiškimą bet kuriai jame nurodytai teritorijai. Atšaukimas įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna tokį pranešimą.

17 straipsnis

Pateikusi Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui skirtą pranešimą, bet kokia valstybė gali bet kuriuo metu denonsuoti šią (pataisytą) Konvenciją.

Toks denonsavimas įsigalioja praėjus šešioms mėnesiams po to, kai tokį pranešimą gauna Generalinis Sekretorius.

18 straipsnis

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius informuoja Europos Tarybos valstybes nares, kitas valstybes, prisijungusias prie Europos kultūros konvencijos, ir bet kurią kitą valstybę ar Europos Ekonominę Bendriją, kuri prisijungė arba buvo pakviesta prisijungti prie šios (pataisytos) Konvencijos, apie:

- i. bet kokį jos pasirašymą;
- ii. ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo arba prisijungimo dokumento deponavimą;
- iii. bet kokią šios (pataisytos) Konvencijos įsigaliojimo datą, kaip numatyta 14, 15 ir 16 straipsniuose;
- iv. bet kokį aktą ar pranešimą, susijusį su šia (pataisyta) Konvencija.

Pasirašiusieji šią (pataisytą) Konvenciją, turėdami reikiamus įgaliojimus, tai patvirtina.

Priimta Valetyje 1992 m. sausio 16 d. anglų ir prancūzų kalbomis, abu tekstai turi vienodą teisinę galią, vienu egzemplioriumi, kuris deponuojamas Europos Tarybos archyve. Patvirtintas šio dokumento kopijas Europos Tarybos Generalinis Sekretorius perduoda visoms Europos Tarybos valstybėms narėms, kitoms valstybėms, pasirašiusioms Europos kultūros

konvencija, ir bet kuriai kitai valstybei, ne Europos Tarybos narei, ar Europos Ekonominei Bendrijai, kurios yra pakviestos prisijungti prie šios (pataisytos) Konvencijos.
